

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

SZERKESZTŐI SZÁLLÁS:

Belső farkas utca 78. sz. alatt gr. BÄNFFI-ház emeletében.

Megjelen a lap hetenkint háromszor u. m. kedden, esütörtökön és szombaton délbén.
 Ára évnegyedre 3 ft. o. é. Hirdetési ár: négyhasábas sorért először 7 kr., másodsor 6 kr., harmadsor 5 krajczár o. ért. s minden hirdetés után 30 kr. bétlyedj. Előfizetés s hirdetés a kiadó-hivatalnál kezelik.
 A „nyitlér”-i cikkek sora után 20 kr. előleges beküldése mellett a szerkesztőséghez czimzendők.

KIADÓ-HIVATAL:

Középutca, STEIN J. könyvkereskedése.

A negyedik nemzetiség.

I.

(D) Ez azon talány, mit Erdélyre nézve a törvényhozásnak meg kellene fejteti, miután a mint hírlík, a kormány e kérdést tárgyalásra egy lehető erdélyi országgyűlésen már is kitűzendi.

Ez mint még nem formulázott fogalom, az 1848-iki jogegyenlőségi eszmék után oly homályos előttünk, miképp alig hisszük, hogy az ezt kitűző királyi előterjesztvényben valami irányadó nézet ki ne mondassék arra nézve, mit ért a kormány a negyedik nemzetiségi eszme alatt?

Ha ily irányadó nyilatkozat nem jön felülről, akkor azon nemzetiség feladata lesz ezen eszmét formulázni, mely a negyedik nemzetiség elvének kimondását magára nézve megnyugtatósnak reméli. Hogy azután ezen kívánság minő téren lehetne jogilag érvényesíthető, arról ezuttal nem szólnunk, csak magát az eszmét akarjuk taglalni.

Ha végig néztük az osztrák tartományok országgyűlésének vitaközléseit, nem kevés helyütt láttuk a nemzetiségek elvét szívre kerülni; de semmi előpéldával nem mentek ők előttünk. Egyszerűen a többség döntött, s a nemzetiségi eszmét meghagyták chimerának.

S ha közelebből vizsgáljuk is a képviselői mozzanatok, ha a királyföldi helyhatóság legújabb működését elemezzük, azt találjuk, hogy habár a szász nemzet nagyon sokat pengette a nemzetiségi eszmét, midőn rólunk és a románokról volt szó, de a királyföldön, habár az az ódonatibban a vlakokkal és besenyőkkel közös földnek mondatik, s így ott ős törvény szerint is a román, mint nemzetiség mindig létezett: most a királyföldnek szász többségben levő univertitása a legügyesebb diplomatiái fogásokkal Schnell ur szerint a román nem is nézi nemzetiségnek; sőt az ezt módosítani akaró szász grófhelyettesi nyilváníat is a román, az általuk ugynevezett szász földön, csak is lakónak s nem nemzetnek tekintik, a miből mégis csak az érthető, hogy a szász nézet szerint a fundus regius politikai nemzetisége csakis a szász nemzet. Ezen felfogásnak lehet valami alapja a múlt gyakorlatban; de éppen nincs ott, hol a régi intézvényt egy újabb alkotmányért tetteg elölkették. A szász egyetem főtervényezéket eszközölt, mely nem a megyék választó jogán hanem kinevezésen alapszik; ezen főtervényezékek tagjai vallás- és nemzetiségre való tekintet nélkül tétetnek, és ha nem lesz soha magyar ministerium, a szász elem mindig birni fog elég befolyással a német ministeriumra, hogy a kinevezést saját érdeke szerint saját nemzetiségéből eszközölje. Még hátra van, hogy az egyes szász székekben is állandó bíróságok létesíttessenek, és a nép ezeknek választására se folyjon be, és a románok meg fogják tanulni: mi volt azon magyar alkotmány, mely minden hivatalait a népválasztásra fektette?

Ha a törvénykezést kinevezés alá vetjük, a nélkül hogy a törvényezékek szervezésénél a nemzetiségi érdekekre tekintet legyen; ha úgy osztjuk be megyéinket, hogy központi városaink morális sulya tehetetlenné tegye a vidéki nép választási jogának sikerét; egy szóval ha a törvénykezés s közigazgatás terén a nép befolyását megfűsítve oly intézvényt állítunk, hogy minden egy kormánytól függjön, mely hozzánk nemzetiségi kötelekkel van kötve; akkor bizvást mondhatjuk: legyen bár hány jogosult nemzetiség; mert oly jog — melyet a nemzetiség, mint olyan, élvezzen — nem létezik.

Igy tehát a szászok is, kik nagyon sokat beszélték arról, hogy a magyar elem a román nyomni óhajtáná, nem tudtak nekünk példát adni, hogyan kell boldogítani egymást az együtt lakó nemzetiségeknek; magában az univertitás képviselőiben tehetetlen minoritásban látjuk a románokat küzdeni ez erdélyi ős alkotmányosságért, de e küzdés becsületre válik, mert habár nem teljes következetességgel, de a saját szempontjuk szerint a jogfolytonosságot védik.

A mit a mi megyéink tetteg gyakoroltak 1861-ben azt a szász univertitásnál nem látjuk. Mi a románokkal

együtt választottuk derék- és fűszék bíránkat, bizottmányainkon egyenlő számmal voltunk s így tisztviselőinket is ott, hol ők bejöttek a bizottmányokba, velők egyetérve kívántuk kiállítani a két nemzetiség arra képes fiaiból. Ha az országos főelvek felett egyet tudunk vala érteni: a nemzetiségi elv sokkal nagyobb sikert aratott volna az erdélyi megyékben, mint bárhol Svájezon kívül.

De nem akarunk recriminálni, csak azt kívántuk kihozni, hogy még ekkor sehol sincs megoldva a nemzetiségi kérdés.

Nem árt tehát ezen kérdést tanulmányozva a lehető oldalról világítanunk, s így kihozni, végül saját felfogásunkat és következtetéseinket. Bármennyire kényesnek tetszik e kérdés, szembe kell mind végig azzal néznünk, s mi elmondjuk saját eszméinket, melyet éppen nem mint párt-, hanem csakis mint egyéni nézeteket kívánunk tekintetni.

Mi azt állítjuk, hogy a nemzetiségi eszme azonnal igazságtalan, mihelyt az egyéni jogegyenlőség eszméjét sérti; másrésztől azt mondjuk, hogy a jogegyenlőség nem vívmány ott, hol az csak egy sofismává válik a végett, hogy kevesebb befolyással bíró nemzetiségek minden érvényükből kiforgattassanak.

Éppen ezért bajos nálunk a jogegyenlőséget a nemzetiségi, és a nemzetiséget a jogegyenlőségi eszmével kiegyenlíteni. És ezek miatt szint oly bajos nálunk a politikai élet fejlődését közvetlenül a kormányhatalomból, vagy közvetlenül a nép választási jogából eredményeztetni. Mindkét tételre nézve közép utat kellene kitalálni; de hol született az, ki e közép utat kijelölje? Egyes ember nem adhat tervet ott, hanem az érdeklött nemzetiségek barátságos értekezései, óhajások leplezetlen előadása s az apprehensiók vagy gyanúsítások nélkül szabad megvitatás, s a helyes ellen-erők emberséges és elfogulatlan méltatása lehetne valaha képes ezen eszmét valamennyire formulázni.

Igen, mert az eszme felette bajosan alkalmazható. Együtt lakó népeknek az lenne a feladat, hogy egyik nemzetiségnek is, legyen az bármily kicsiny, bármily nagy, ne lehessen a másik felett suprematija olyan, mely annak fejlődését vagy éppen léte-letét fenyegetse. Valamint követeltük, hogy minket ne germanizáljanak, ugy mi sem akarunk senkit magyarizálni, valamint nem engedhetjük, hogy románizáltsunk stb.

Ennek elkerülése végett szükséges, hogy minden nemzetiség szabadon fejlődhesse, mindenik anyanyelvét mindenütt tetszése szerint használhassa, ugy a törvénykezés, mint a közigazgatás, s ugy a nevelés terén, mint minden országos intézetnél stb. Szükséges, hogy az ország törvényét minden nemzetiség saját nyelvén hiteles és kötelező alakban bírassa, hogy saját nemzeti kulturáját az általa vagy az ország által kifejezhető eszközökhöz képest éppen úgy gyarapíthassa, mint bármely más nemzetiség; szükséges, hogy a birtokát, javát, személyét védő társadalom kezességét nyújtson neki arra nézve, hogy ott, hol a hatalom és igazságszolgáltatás tényezői működnek, ő fog találkozni saját nemzetfeleivel, kiktől nem várhatja ugyan azt, hogy a bírói hit és eskü ellenére igazságtalan ügyét pártolja, de igen azt, hogy igazságos ügyek homályos kérdéseit véreél fogva hajlandóbb indulattal kideríteni törekedjék, s védje igaz ügyét a lehető elnyomásoktól. Szükséges, hogy a törvényhozás ne tudományos rendszereket felerőszakolását, hanem a nép geniusának fejlettségét tartsa szem előtt, s szükséges így, hogy a törvényhozásban minden jelentékenyebb nemzetiség befolyást gyakorolhasson.

Mindezen célokat pedig részint egyenes intézkedések, részint a felelős kormány, a czélszerűen kiosztott választási jog, és a népképviselői alapján érthetni el.

Az a kérdés, szükséges-e kásztzerű nemzetiségi jogokat állítani fel, vagy a jogegyenlőség alapjain joggyakorlatokban lehetők a kellő biztosítékok, avagy találhatni-e e kérdésben valamely közép utat?

Meg kell vizsgálnunk, hogyan állott ekkor nálunk a nemzetiségi kérdés? Erről jövő cikkünkben.

Hibajavítás. Múlt számunk vezércikkének datuma hibásan szedetett marcius 15-dike helyett 12-nek. Ki kell igazítanunk, miután ama cikkben időzés van egy pesti lapból, melynek érdekes száma 12-én még nem jelent volt meg.

Gazdasági egyleti közgyűlés mart. 11-kén.

Titoknoki jelentés.

(Folytatás.)

Thiery ur a selyemtenyésztés jövője megalapítására nézve a választmányok egy tervet ajánlott, de az igazgató választmány mind a mellett, hogy ezen terv czélszerűségét elismeri, mostani körülményeink közt azt nem tartja kivite-
 lőnek, hanem elégségesnek tartja, ha egyszer a selyem-
 tenyésztés alapját vehetjük meg, ha t. i. oda működünk,
 hogy hazánkat elégséges eperfaival elláthassuk. Ugyanazért
 eperfaiskolák alapításának szükségét fejezven ki felkeltődeni
 bátorított előterjesztésében, a k. főkörmányszéket ezek fel-
 állítására megkivántató eszközök kiszolgáltatására kéri. Vé-
 leménye szerint eperfa iskolára 3 hold területű hely kíván-
 natnak meg Erdély öt különböző helyein; a helységek len-
 nének Torda, Enyed, M.-Vásárhely, S.-Sz.-György és Balázs-
 falva. Az öt területen beállítására és fentartására az első
 négy évben évenként 3000 ftra volna szükség. Teljes remény-
 ben vagyunk, miután ez eljárást a birodalom új területi vi-
 szonyai is fenszólal követelik, hogy a magas kormány e
 nevezetes ügyről segédelmét nem fogja megtagadni. Különben
 bármennyire időszertani e tárgy, bővebb fejtegetésbe nem
 ereszkedem, annál kevésbé, mivel az egyesületnek saját
 alatt levő évlapja azt elég bőven tárgyalja.

Sajnosan tapasztaljuk, hogy a keleti marhavész, ha-
 zánkban megdöbönté módon és terjedelemben dühög, s
 hogy egyik legjelentékenyebb kőzetünk, a marhaállomány
 támadta meg vészszel, szegénységgel fenyegető pusztítás
 közben. Tudósításaink vannak, hogy a vész már Erdély
 szélmezőiben kezd pusztítani, a minek következtében ennek
 elhárítására a választmány védekezésközökről kívánt gondos-
 kodni, s e tekintetben legkisebb módna találta, ha a
 vész megállítására eddig egyedül biztos eljárás életbelépte-
 tését a rendőri szabályok szigorú megtartását eszközölné ki.
 A czélelérésre tett előterjesztésében a k. főkörmányszéktől
 a magy. országos gazdasági egylet által javasolt országos
 és megyei bizottmányok felállítását kéri körülményeinkhez
 alkalmazva. A előterjesztésben arra is kéri a k. főkör-
 mányzseket, hogy azon esetre, ha valamely vidéken elővi-
 gázathoz a vásártartást betiltják, ne hogy a szegénység s a
 rendszabályok kijátszása által a ragályt kénytelenségből más
 vidékre vigyék át, a pénzügyi igazgatóságnál eszközölje ki,
 hogy azon vidékeken az adó szigorú felhajtását szüntesse
 meg. Végre megkértük, hogy a juh himlő megállítására végett,
 egésséges jubhimlő anyagot hozasson, hogy szükség esetre
 juhtartó gazdáink azzal magokat a maga idejében elláthas-
 sák, vagy a mi ezelőztérből, hogy intézkedjék a felől, hogy
 egy központi juh oltóanyag fentartó intézet alakíttassék.

A tényállás felvilágosítására s a teendő szükséges in-
 tézkedések iránt nyert utasításokra nézve a választmányok
 a jelen alkalommal is jó szolgálatot tett helybeli állatorvos
 és tanár Mina János ur és reméljük, hogy szakismeretből
 eredő szolgálatját a közügy érdekében készséggel ajánlja
 fel ezután is. Az igazgató választmány ezért, de főleg, hogy
 a t. tanár urnak alkalmat nyújtson ismeretei közlése s szak-
 körbe tartozó tapasztalatai által szolgálhatni, s magának a
 tudományának elismerését szerezni, a t. közgyűlésnek ajánlja,
 hogy öt tiszteletbeli tagsággal ajándékozza meg.

Az egyesület ezen felől kezdetben tartotta és zárta be
 terménykiállítását. Hogy a kiállításnak mi eredménye leend
 jövődőrre nézve, az idő mutatja meg. A bíráló bizottság
 sajnálatát fejezi ki a felett, hogy a kiállítás Erdély gabona-
 terményei nem voltak annyira képviselve, hogy azokat vi-
 dekenként egybe lehetett volna hasonlítani; némely termény-
 cikkek pedig, mint a boni közönséges gyapjn, egészen hi-
 ányoztak. Midőn a bíráló bizottmány a díjak kiosztásában
 a mezei termékekre fordította inkább figyelmét, azáltal azon
 óhaját fejezi ki, hogy gazdátársaink a gabonamélték
 természetesen fordítván több igyekezetet, jövődőkben e téren
 mutatkozó nagyobb részvét, érdekelttség és előhaladás jelei-
 vel találkozassunk. A kiállításban a takarmánymagok is szé-
 pen voltak képviselve, s a jeles mutatványok meggyőzték
 a felől, hogy szükségünket, ha akarjuk, magunk láthatjuk
 el jó minőségű magokkal, és miután a mezei gazdasági
 ipar haladása mellett a mesterséges takarmány nagyobb tér
 nyer naponta, gazdátársaink helyesen cselekednek, ha szük-
 ségeik fedezésére takarmánymagokat állítanak elő akkora
 mennyiségben, hogy a vásárlók ne legyenek kénytelenek
 azokat külföldről hozatni meg. Ezzel kapcsolatban meg kell
 említenem, hogy a borászati küldöttség által 1858-ban Tas-
 nádón a szőlőmivelésben nemes verseny ébresztésére kitűzött,
 három év múlva kiosztandó 9 darab arany jutalomdíjt az
 elmúlt ősszel, az utolsó három évben, a jelesebb bortermő
 fajok elszaporítása körül legtöbb eredményt felmutatni tudó
 három szőlőbirtokos közt kiosztották, az első díjt, a 6 ara-
 nyot, nyerte Szikszai Beniamin. (Vége következik.)

Bukarest, mart. 10.

A harminczkét képviselő felirata nagy szótöbbséggel elfogadtatván, feszült figyelemmel várt mindenki a fejedelm válaszára. Beszéli, hogy a küldöttség gyorsíróit is vitt magával az érdekes válasz leírására. Parturiunt montes. A fejedelem, midőn a küldöttség egyik tagja a feliratot el akarta olvasni, röviden csak ennyit mondott: tudom tartalmát, nincs miért fáradni. Hogy a fogadtatás meglepette a küldöttséget s magát az országgyűlést is, világos onnan is, hogy a „Romanul“, mely az elfogadás napját előre jelezte, az elfogadástól egyezően nem emlékezik, pedig a feliratot háromszor is közölte. A herceg különben a legderültebb kedélyű, naponta ellovagol ablakom alatt egy pár segédjével, kikkel folyvást hangosan, vidáman beszélget, meg-megállva, a hol valami figyelemre méltó ötlet szembé. Egész kísérete négy lovas katonára, kik párjával kísérik illő távolságra. Sokszor jár gyalog is, a néptől alig észrevétlenül. Hajdan Stirbeyt, Gyikát, midőn kikocsiztak, egész szakaszok szokták kísérni. Csak azt akarom ezzel mondani, hogy a herceg egész bizton érzi magát megszokott trónjában.

A lengyel emigransokról ma már bővebben írhatok. Moldovában csakugyan megtörtént ezen szerencsétlenek kitűsítése. Ezt legelőbb a „Romanul“ jászvári levelezője hozta fel mint megtörtént tény, ezután Bratiano interpellált az illető ügyért; a miniszter időhaladékat kérve, a „Romanul“ mai száma hozza válaszáat fölé. E szerint a Moldovában lakó lengyelek egyetértésben voltak s egykére dolgoztak felkelő honfirtársaikkal, és e miatt az osztrák és orosz konszultok közösen kérték ezeknek eltávolítását az ausztriai és orosz határok közeléből. A belügyér tehát úgy intézkedett, hogy vagy a fővárosba vonuljanak a széleken lakó lengyelek, vagy vándoroljanak az országból ki, s ez aztán végre is hajtott. A „Romanul“ a belügyér ez eljárását keményen bírálja. Szerinte meg kellett volna a kormányoknak előbb győződnie, ha valjon igazak-e az illető hatalmak panaszátételei. A „R.“ szerkesztője is volt emigrans, levelezett Párisból baba, irtak brochurákat, adtak ki lapot, agítáltak Oroszországra és Ausztria ellen és még sem volt bántódások.

Nagyon szegényli, hogy a porosz ministeriumnak éppen Romániában akadott egész Európában párja. A „Romanul“ sokszor idézi azon román példabeszédet: „ká lá noi, la ni mine“ — sehol úgy mint nálunk. Most vigasztalja meg magát: ká lá noi, áá la pruszcie. Különbö a „R.“ meleg keblű barátja a lengyel ügynek, de a kis Romania Ausztriával és Oroszországgal szemben koránt sem azon viszony, mint volt Páris, midőn a román emigransok ott érték a hatalanság keserű kenyerét; ezt sem árt megmondani. Említi a „R.“ a szerb fegyverek esetét is, hogy a ministerium akkor nem volt olyan pontos az engedelmségre. Azt is mondja, hogy a ministeriumnak ezt kell vala felelni: Oroszországra adja vissza Beszarábiát, Ausztriára adja vissza Bukovinát, s így a Moldovában élő lengyelek nem lesznek egyiknek is szomszédságában. Nem volna rossz gustusa.

Időnk szépen tavaszodik, csak eső nem akar hullani, mi nagyon megdöbbenett a gazdák, minthogy a szél a földnedvét már is felszívta s az őszi vetések nem akarnak mozdulni. Az építés már sok helyt megkezdődött, ilyenkor van a bétfalusiaknak, mint jeles közműveseknek, itt kenyerük. Az itteni reform. magyar egyház is templomépítéshez fog pár nap alatt kezdeni. Az 1821-ben n. Sikei Imre által épített fatemplom már felette szűk és kórhadt levén, az építést lehetetlen volt tovább halasztani. Vasárnap volt az utolsó isteni tisztelet s két nap egészen szétbotának bétfalusi atyáknak. Ők fogják az újat is építeni felantálván rá eddig is már mintegy 130 napszámot. Igen derék nép ez, csak banni

kell velle, s vallásáért és nemzetiségeért nagyon kész az áldozatra. Mig templomunk elkészült, a szomszéd evangélikus templomban fogunk reggel 8—10-ig templomozni. Az előjárás egyszerűre kész volt átadni e szép új templomot minden fizetés nélkül; oly szép példája a testvéri szeretetnek, mely méltó a feljegyzésre. Többet is tettek, egész ő temetőjüket átadták, hogy belelakassuk ő templomi széküket s más apróságokat. A templomot Enderle építész fogja építeni, ki a tervet is ingyen készítette, az építés vezetését is ingyen felvállalta. Az egész költség 96 ezer piasterre van számítva, melynek fele már birtokában van egyházunknak, a többiért kegyes adakozásokhoz kell folyamodni. Az angol missionarius Kleinhein Skocziában, az evang. lelkesz Némeister a Gusztav Adolf egyetlent fogják egyházunkat ajánlani. Meg fog a párisi evang. Alliance is kerestetni, de reméljük, hogy megkeresetté, edes hazánk büi fiai és leányai sem fogják a sz. célt segély nélkül hagyni. Itt is a hívek rendkívül buzgó az ügyért, úgy, hogy az adakozás meg fogja e becses lapok t. olvasóit is lepní.

r. l.

D.-Szent-Márton, mart. 16.

Engedje meg t. szerkesztő ur, hogy némely észrevételeket tehessek azon külföldi leveleimre, mely becses lapja 32 ik számában J. aláírással egy előbbi tudósításomra vonatkozólag megjelent.

Úgy látszik, hogy J. ur meg akarta cáfolni azon állításomat, miszerint azon iskolai tanácsos urak eljárásainak, kiknek működéseit figyelemmel kísérhettem, semmi eredményét nem remélhetem. És öszintén megvallom, hogy nagyon örvendtettem volna, ha ez neki sikerül, annyival is inkább, mert a tények állása e részben még ma sem változott semmit.

Nem vagyok azon hitben, hogy állításaim csálhatatlannak. De nem is bánt az írás viszketege annyira, hogy minden, bár minő eredeti bírel, a szerkesztőseket sokkal fontosabb foglalkozásaikban háborgassam. Csupán biteles adatokon alapuló olyan tények elősorolását kísérek meg néha, melyek hazánk vagy nemzetiségünk ügyeit közelebbi érdeklik. És ha olykor tények kerülnek tollam alá, melyeknek fölemlítése fájdalomt okoz a honfi kebelnek, oly jól esik ha támad egy hang, mely tévedésnek mondja és megczáfolja állításaimat.

Ezt vártam, ezt óhajtottam volna most is azon levélből, melyet J. ur írt alá. De ő a helyett, hogy ezt tenni csak megis kísértén, elől néhány üres phrasisal, elmondja mily alaptalanul vádolk, s ennek bizonyítására galléron ragad két kezét egyben eső tanácsos urat, a kiknek hazafiás érzelmeit kétségbevonni teljességgel nem szándékom, s úgy mutatja fel ezen két tisztelt férfit, mint az iskolai tanácsosok példányképeit egyfelől, másfelől pedig, mint a kik általam, vagyis tulajdonképpen fenebbi szerény vélekedésem által ok nélkül gúncsolva és sértve vannak. Elbeszéli továbbá, mily híven teljesítik ezek, de csak is ezek, mert J. ur másokat nem ismer, tanácsosi kötelességeiket, csupán azon egy hibájuk levén, hogy félnek a bírapi kikürtöztetéstől, s restellik ha a közügy érdekében elkövetett tetteik nyilvánosságra hozatnak; s beszél még sok mindenről, csupán arról hallgat, miről tulajdonképpen beszélnie kellene, a tényekről, melyek cáfolni leunének hivatva; ámde erről szólaní tiltja a szerénység.

Engedje ön már most kérdenem t. J. ur, hogy az említett urak, hol? mikor? és mimódon voltak általam gúncsolva vagy megsértve? Továbbá érdekében áll-e ezen uraknak, hogy ön oly émelgyös dicsérettel balmozza őket

más, szintén jó hazafiak rovására. S hogy illesztheti ön mindezeket az én állításom cáfolatának keretébe? nem mellettem bizonyít-e az is, hogy csupán kettőt talált, ha nem családomból 15 között, kik tanácsosi tisztükben, a közbizalmat kiérdemlőleg járnak el? Nem hibáztam e önt e szerint éppen azon állítás bizonyítására tanunak, melynek cáfolatára feltűrtököt, ha kedvem lenne személyeskedésekre szállani le.

Mirevaló volt tehát az a handabanda?

Ki hatalmazta fel önt arra, hogy azon becsületes hazafiak nevével ily játékok tüsszön? mert kétkem, hogy az illetők hajlandók lennének, nevük illetén felhasználását önnek, megköszönni.

De mitán e tárgynál nem akarok tovább mulatni még csupán egyetlen megjegyzésre szorítkozom: Ha ön édes J. ur, valakit igen tiszteltetelmónak talál, ahoz semmi közöm; de ha ön bármily tisztelt egyéniséget úgy tüntet elő, hogy a ki annak eljárásait tüzetesen nem figyeli, vagy is magyaránd mondva, nem tanulmányozza, okvetlen badarságokra tévesztetik, ezt én szörnyű nevétségnek találom.

Felvagyok kérve továbbá illetékes helyről arra, hogy J. urnak azon állítását, mely szerint megyei főorvosunk a dr. Haimman diplomáját érdeklőleg a m.-vásárhelyi tanácsnál kérelmezett volna, alaptalan koholmányoknak nyilatkoztassam. *)

A bizottmány e megyében is össze van hívva e hó 23-ra, még pedig az administrator lakására, a kuküllővári kastélyban.

K.

Árkos, mart. 14.

Azok a napi renden álló betegségek, melyekről közlebről emlékezem, maig se szűnnek járványképp uralkodni. Nagy mérvet vettek, és azt változatlanul tartják. Legnehezebb azok szokottabbjai között a tüdőbő és typhus; de mégis nem sokan esnek halálos áldozatul az egészek.

A vargyasi határon a Rika erdőbeni föld kigyuladása az ősszel mintegy 10 négyesegölnyi tért foglalt vala el, s farsang végeig mintegy 30 négyesegölre terjedett. Melyedési foka sehol sem igen tett többet egy ölél. Az égő anyagról bebizonyult, hogy az közénréteg volt. De miután magára teljesen kialudt, a rétegek tovább nem nyuló terjedelmét jelenti. Az ősszel a barapégés által gyult volt meg a közén egy oly tájan, hol az a földből kopaszon ki lévén emelkedve, csak reáhullott salapával volt fedve. Ugy hisszük, hogy ez a tünemény magát lejártsza.

A földingás pedig, mely az ősszel megjárt vala, f. hó 12-én, azaz Gergelypápa napján d. n. 6 óra előtt 8 perccel ismételve előadta magát, de már jóval gyengébb mértékben, mint az ősszén; nem is tartott tovább 5 másod perccel, s ezt is egy pár megszakasztott rövid mozdulattal tévé meg. Ez a maig is tartó száraz időjárás ismételt eredménye.

De szárazságunk oly nagy is, hogy ámbár, a népmonda szerint: „gyermekéért a esőért nem kell imádkozni“; de mi mégis a népet az egek urához kívánjuk egy kis beázattal időváltozásért imával vezérelni. Nem is kell egyéb, mint hogy a téli kis nedvvel megesirázott őszi magvaintak a szárazság beérje s elszorítsa, akkor az egymásra következő 5 szük őszterméstünket a hatodik is követendi, még pedig fokozottabban. E mellett tavaszi szántásunk is, mely máskor ily tájban hallatlan volt, de most kezdetét vette, a nagy szárazság meg nem enyhülése esetére félbeszakadna. Havunk, a mi kevés vala, mind elment; a föld pedig oly puha, mint az alig nyirkos hamu. Az ekéről in-

*) Ezzel e tárgy be van fejezve.

Szerk.

TÁRCZA.

AZ

ÉSZAKI FÉNY.

(Folytatás.)

— A kis zsidó csendesen kopogott majsztrom ablakán, mely csak félig volt keresztül függönyözve két papirossal, de felső részén jól beláthatam a szobába mihelyt majsztrom gyertyát gyújtott, s a kis fekete zsidót szűk lakában elfogadta. Ott egy kis-ség beszélgettek együtt, hogy mit? azt nem tudom, de szemökből láttam, hogy nem jóban járnak. Láttam, hogy majsztrom kijött, a kaput bezárta belülről és szénézett az életen. Semmi élő állatot nem látott a nagy fehér komondoron kívül, mely a kert felől éppen akkor jött elé farkát csóválgatva. Faluzni járt valamire, mert a kis zsidó fel is verhetne volna a házat tőle. Még a kutya is szereti néha jobb órákat elmulasztani kötelességét, mégis az urfi annyiszor dorgál engem, ha néha elfeledem esténként kitakarítani cipőjét?!

— Csak a dologra Tóbiás — szóla Gábor gerjedő érdekeltséggel.

— Mind oda tartozik urfi, mert már csak onnan kezdve kell elmondanom, a hol megkezdtem. Elég az hozzája láttam, hogy a majsztrom nagyon csendesen felemeli a műhely zárjának kilincsét s oly halkán, hogy horkoló legényei mit se sejtjenek, kishán a műhelybe. Ott mit csinált, nem tudom. De aztán megint láttam, hogy éppen ezt a büröndöt kihozta a műhelyből saját háló házába, a műhely ajtaját bezárta, sőt ha jól vettem ki, egy bördarabbal a kulcslyukat is bedugta. Ekkor a kis zsidó nagy kabátja oldalzsebéből valami csomagot vett elő. Aztán a büröndre lehajoltak, s hogy mit csi-

náltak? nem tudom, mert a papiros függöny elfogta őket szemem elől. Egy kis idő vártatva láttam, hogy a majsztrom a büröndöt visszaviszi, a kis zsidót kikíséri, nehogy a komondor lármát üssön. A kapuban még egy darabig sugdosnak, és aztán fejüket összerázogatva elválnak egymástól. Ez a dolog annál gyanusabb volt előttem, mert az én majsztrom ifjúkorában tömlőzben volt a miatt, hogy valami társaságba volt keveredve, a melyik onból csinált ezüst huszások. Reggel jókor majsztrom elutazott Enyedre a vásárra, meghagyván a legényeknek, hogy melyik készítményt s azok közt e büröndöt is mennyi árért adják ki, ha gazdáik utánuk küldenek. Gondolám, hogy a lelke sem jól áll ennek a gazembernek, nem hiában, hogy balszemének alsó pillája lefelé van fordulva, hogy csak a veressége látszik. Megvizsgáltam a büröndöt, mihelyt egy perczig magamra maradtam a műhelyben és jól kivehettem, hogy a bür és bérles közt valami tölték van. Bizonyosan azon csomagot zárták oda, a mit a kis fekete zsidó hozott. Hallgattam az egész dologgal mint a róka, de mihelyt az urfi beküldött a bürönd után, mindjárt elhatároztam megszökni gazdámól és felfedezni azt, a mit láttam. Már most elmondám urfi. Ugy hiszem jó volna megvizsgálni, mit akartak az urtól Bécsbe küldeni? Hogy ez valami nagy csalás akar lenni, abban nincs kétségem.

Gábor tollkést veve elő megvizsgálván a bürönd fenekét és valóban a fenék egész hosszán két-három sorba rakva igen finom papír készletet talált; fölvettem egy darabot és azon tizes bankjegyeket fedezte fel, melyek Kolozsvárról s hier szerint a Királyhágon tuli nagyobb városokban is oly nagy figyelmet gerjesztettek éppen azért, mert hamis voltak a legavatottabbak sem fedezheték fel, a mely körülményből nagy hire terjedett akkor, hogy valamely jegyhamisító társaság összeköttetésben állhatott a nemzetibank részére készült bankjegy papírok

gyárával vagy olyannal, ki a gyártók közélébe juthatva, a készleteket meglophatá. A mint azonban e jegyeket fiatalunk vizsgálgatá, észrevette, hogy ezek mint hibás nyomatuak, az elvetemedett társaság által félre lehettek vetve és e büröndbe azért vannak így kiválogatva, hogy hamis voltak felismerhető legyen.

A zsidó nevének isméré nevét, csak annyit tudott róla a mennyit elmondott, hogy a mint gazdájától hallá, elesett urak váltóival szokott üzérkedni, bizonyosan a eső útján meggazdagodni óhajto kereskedőkkel, mert az ily hazug esődök már azon évtizedben többször fordultak elő, s akkor is voltak már egy néhányon az anyagilag elesett jobb nevű emberek közül, kik 20—25 forintért készek voltak 2—300 forintos váltót kiállítani.

Gábor visszarakta a jegyeket, s azonnal írásztalához tilve atyafiságos levelet intézett a kerületi királybíróhoz, kérve, hogy egy pár táblabíróval igen fontos hivatalos ügyben jelenjék meg Zováthfalván.

Úlj lóra Tóbiás, kezd meg szolgálatodat s nem szólva hírem nélkül senkinek arról, a mit hallottál, szaladj Kereszturi királybíró urhoz és add át neki e levél.

Tóbiás elietett, Gábor pedig közlé anyjával és Elizával azon eselszövény nevezetes adatát, mely valaki által ellene intéztetik s közlé egyszersmind e tárgybani terveit, melyeket anyja mindenekben helyeselt.

A királybíró alárendelt hivatalos személyekkel megérkezvén, Gábor feladását kihallgatá és Tóbiás vallomását, az egész kérdésre nézve jegyzőkönyvre vette.

— Hanem ösem uram — szólt Kereszturi királybíró — mit tegyünk már most e kérdéssel? Motózást vitetni végbe a szijgyártó háznál, személyes leírást küldeni a kis fekete zsidó után... ez sikerre aligha vezet, mert csak egy tanu állván szemben velük, ők aligha mindent tagadni nem fog-

nak. Az ily bűnben elmerült emberek a bűnösök legfurfangosbjai.

— Urambátyám — szólt Gábor — semmi kétségem sincs abban, hogy itt oly emberek vetettek hálót, kiknek érdeke ellen van Bécsbe utazásom, vagy céljaimnak ottani sikeresítése. Azt hiszem, hogy ők engem ezen bankjegyek miatt vagy Vása helyett, vagy Kolozsvárról, vagy Pesten, vagy a mi legvalószínűbb Bécsben el akarnak fogatni, megvalgyalni és az elzáratás által válságos peritök utolsó védelmére nézve tehetlenné tenni. Ez több mint gyanum, ez hiedelmem. A mi a kis zsidót illeti, igaz, hogy Tóbiás leírása után rá lehetne ismerni, mielőtt öltözetét változtatja; ámde a személyes leírás csak figyelemzetné őt arra, hogy magát minél kevésbé felismerhetővé alakítsa át. A háznotózás a szijgyártónál szintén csak hasonló eredményhez vezet. A nyilvánossá tétel mindnyájukat óvakodásra intén. En azt hiszem legjobb volna, ha urambátyám ama bankjegyeket hivatalos pecsétjével lepecsételné ama bürönd fenekére, a mint oda beakrva volt. Azt hiszem, hogy e hálót Kolozsvárról vetették elő. Ott engem letartóztatnak, és én azt fogom kérdeni: ki a feladó? És az urambátyám által hivatalosan fölvetett jegyzőkönyv bizonyítani fogja, hogy a feladó a hamis bankjegy készítőik czinkos társa. De minthogy nálunk a nemesek letartóztatása még ily esetben is bajos, mert ezt „factum delicti“-nek mondani nem lehet. Leginkább hiszem, hogy Bécsben akarnak engem letartóztatni. En tehát elhatároztam, a mint megérkezem, egyenest a ministerium rendőri osztályába menni, fölfedezni az egész dolgot és a feljelentőt a czinkosság bűnével egyenest vádolni. Onnan aztán lefelé biztosabb kinyomozást hajthatni végbe. Ha a feladót fölön fogattuk, szembesül aztán vele a szijgyártó s burokra kerül a kis zsidó.

(Folytatjuk.)

kább mondhatni, hogy üszik, mint hogy szánt; a szántás teheneivel is, gyenge marhákkal is könnyen megyen. Tán ez is gondviselés mive, hogy t. i. a szűk kőstön alig ki-telelhetet harmon kimelve legyen. A méhek, melyek máskor april hó előtt alig mehettek ki, széltiben járnak, az erősebbek virágosan is. Gazdasszonyaink a kora veteményezéseket már elvégezték. Csak hogy az az átkozott szibériai tatárjándék, a nemere szél, a korán derült tavaszt mégis nem szűnik csipdesni, e perczen is ablakom üvegét rezgeti!

Kiss Mihály m. k.

KÜLÖNFÉLÉK.

— Az erdélyi országgyűlés sorsa is a bécsi ministeri-tanács elébe kerül, s a mint a „Lloydot” értesítik, körül-belől a ministeri tanács többsége ellene fog nyilatkozni a regalisták kinevezésének, a miből az látszik, hogy a jogfolytonosságnak már az 1848 előtti értelmét is kétségbe kívánják vonni.

— A „Gen. Corr.” tudósít, hogy a két erdélyi g. e. püspök az engedélyezett román értekezletet f. évi april 19-dikére, Nagy Szebenbe hívta össze.

— Megjelent Kolozsvárott Gámán János nyomdájában „Török Árpád költeményei” első kötet, a szerző sajátja. A kötet 109 lapra terjed és kiállítása Gámán nyomdájának díszére válik.

— A szász egyetem utóbbi elhatározásáról a birodalmi törvények alkalmazása iránt, a „P. Hírnök” többek közt így ír: A szász gyűlés azon határozata valóságos hadizenet a magyar szent korona ellen. Ugyan is, vagy érvényes az unio, vagy nem. Ha érvényes, egy a magyar szent korona területe számára csak az egyesült magyar országgyűlés csinálhat jövőre törvényeket. Vagy nem érvényes az unio (s mi is azt tartjuk, hogy az végkép eldőltve még legalább nincs, mert annak végrehajtása a magyar törvények közé még be nem iktatott), de ekkor egész Erdély, s így az erdélyi szászok számára is csak az erdélyi országgyűlés hozhat érvényes és országos törvényeket. Mindkét esetben, a törvényhozás épsége és jogköre a magyar szent korona védelme alatt áll stb. A kérdéses határozatot hozni a szász nemzeti egyetemenk éppen oly kevéssé volt joga, mint arra nem lenne nálunk akár a jász-kun, akár a hajdukterület egyoldalulag jogosítva. Ez tehát oly anarchikus mozzanat, mely ha megfenyítést vagy visszafordulást nélkül maradna, eláthatatlanok lennének következményei stb.

— A szász nemzeti gyűlés folyó hó 17-dikén ismét ülést tartott. Semmi érdekes. Azon küldöttségnek, a mely Szász-Régen királyi várossá emeltetésének ünnepélyén a gyűlést képviselte, köszöntet szavazatokat eljársáért. Felolvastattak és elfogadottak azon representatio, mely mellett a szász fő törvényeszkéi hármas jelölvények fel fognak terjesztetni. Napirenden volt az igazságszolgáltatás szervezését illető új munkálat, melyet Binder felolvasott, mely ki fog nyomtatni, s miután a követeknek kiosztott, rövid idő alatt tárgyalás alá kerül. Előző a jövő ülésre kitűzi: a szász nemzeti ispán alkotmányos megválasztása kérdését.

— A „Herm. Ztg.” nincs megelégedve a cs. k. hivatalok eljárásával se. Azt mondja: „Az új adószedési system katonai erővel Szebenben oly szépen virágzik már, hogy megtörténik, miszerint némely emberre katonai executiot visznek marciusban oly adóért, a mit még februárban befizetett.” — Az adó intévények Kolozsvárt is fenyegetnek kényszerű eljárással. Fizetünk, noha még senkinek sincs kiírva az adómenyisége.

— Furcsa szerepet játszik az a „Hermannstädter Ztg.” irányunkban. Hol megharagszik a bántat fordít, hol nekünk fordul a nyakálódik; amant teszi, ha elfogyott a töltés s tanácsosabbnak látja némely szorongató kérdéseinkre adónak maradni; ezt teszi, mihiely alkalom nyílik szurkálódni. Tessék, a mint tesszik; minket nem geniroz; de azt nem igényelheti, hogy következetesnek tartunk, s valami szerfelett nagybecsűltek taktikáját, mely szerint elvi vitárgyál mindjárt mindjárt felfuvalkodó méltóságzeretével fedezi diestelen hátrálását, aztán később csekélyebb ürügy alatt ismét előugrik s mordállyal puffant felénk. Darab idő óta megint haragot tartott, s a „Kolozsvári Közlöny” mintha nem is létezett volna neki, a mi nekünk tökéletesen mindegy, mert mi nem neki írjuk e lapot, nem reá akarunk hatni, tudván, hogy ez annyira lenne, mint borsót falra bányini, s ha mi a legnagyobb gorombaságokért sem „haragszunk” meg rá annyira, hogy ignoráljuk, ezt tesszük azért, mert a „Herm. Ztg.” a szász bazar-politika közlönye, s mi mindent tudomásul akarunk venni. Most ismét fogja magát e lap, előugrik a bokor megül, s ránk sítii pisztolyát. „Nesze neki” e czim alatt azt mondja, hogy a „K. Közlöny” 30-ik számában hozott közleményével bakkot lött, mert ama bizonyos iparlovag, a ki a szebenieket egy lefőzte arad-verestoronyi vaspályájok felépítése ürügye alatt, a febr. 26-diki patens ünnepsége alkalmával se magyar, se más öltözetben nem volt jelen, s a „K. Közlöny” tulbuzgóságában két érdemes honfittársát sértette meg, azaz amaz ünnepélyen valóban két „magyar” volt jelen. Legyen úgy tehát, mi nem bájuk! Levelezőnk a felelőségek. De ez az egész nesze-neked-bistoria oly kisszerű kérdés, hogy nem tudjuk meg-egyeztetni a „Herm. Ztg.” méltóságzeretnek nagyságával, a mely oka annak, hogy sokkal komolyabb kérdésekben adós marad a felelettel.

— A „Concordia” az „O. D. Post”-tal vitatkozva a többek közt ezt írja: Második nézete Kuranda urnak az, ha a románok is követve a szászok példáját, elfogadják-e a februári patenset, miáltal — mond a „C.” — azt látszik rólunk feltenni, mintha igen csekély politikai érettséggel bírnánk; egyebiránt sem a természet törvényei, sem a józan logika meg nem engedheti azt, miszerint egy nagyobb nemzetiégi testületet, minő t. i. a miénk, egy sokkal kisebb szász testület maga után vonhasson; mi egyebiránt bevalljuk, miként a román mindennek előtt kívánja, hogy saját országában, még pedig külön törvényezik által, nemzetnek ismertessék el, hogy ekkor, bárhová is menne, vagy

menesztetnék, saját nemzetét képviselhesse, (csak?) Ha a románok — ugymond — Erdély országgyűlésében a februári patens mellett nyilatkoznak is, ezt csak a többi együtt-lakó nemzetiségekkel egyetértelmeg teendik, midőn azt ün-derékük fogja parancsolni, de korántsem a szászok kedvéért.

— A Bukurest közelében levő Pantile-mou nevű gaz-dasági iskola derék igazgatója Rakolta ur, dr. Lnkács ha-zánkfia, mint azon iskola egyik érdemes tanára közbenjárás-ára, ezer darab két és három éves eperfát ajándékozott a bukuresti ref. új temetője számára. Fogadja az egyház tag-jainak forró köszönetét.

— A tótokat ugyancsak nem bántja a nemzetiség lá-za. Egy tót njság kassai levelezője panaszkodik, hogy az ottani előváros tisztán tót ajku lakói közelebb a tót nyelv-nek elemi iskolákba behozatala ellen tiltakoztak.

— Ney moszkvai hercegő közlelőbálján Rothschild Alfons ifju nejét, egy csodaszép hölgyet, azon szándékában, hogy a vigalmat korán odabagyja, megakadályozta egy ál-arcoz, kit dominója daczára mindenki ismerni vélt. (Napoleon volt.) A dominó az ajtó elé állván: „Hó! Védem az ajtót”, mondá francziásan. „Jobban teszi ön, ha Lengyelor-szágot védi”, felelt a szép asszony. Erre a dominó félhang-on válaszolt: „Talán igaza van!”

Nyilttér

Tiltakozás. Néhaj Berzenzei Antal nemes Ko-lozsvármegyében Gyer-Vásárhelyen fekvő, s hozzátartozó egy marosszéki nánánfalvi s más birtokaira nézve is, akár fekvők, akár felkelhetők legyenek azok, örökösöknek vég-hagyományilag kiskorú unokáimat Berzenzei Gézá és Ist-vánt jelölve, s a szörökösödésből testvérét Berzenzei Sándort, mint gyengesége miatt azoknak bírására képtelen-t teljesen kizárván; miután a hagyaték tárgyalás még nincs bevégezve, Berzenzei Sándor pedig a mint értesültem, a nánánfalvi részjóságot elakarja adni, ezennel ünnepélyesen ovakodik minden a néhaj Berzenzei Antal hagyatékához tartozó jóságoknak Berzenzei Sándor által czélba vett el-adása ellen, addig is, míg az éjtyában tett intézkedéseim végeredményt nyerhetnek.

Szamosujvárt, martins 1-én 1863.

Cserey Drusiánna,
özv. Berzenzeiné.

POLITIKAI HIRAK.

ANGOLORSZÁG. London, mart. 17. Az alsóház teg-napi ülésében Cochrane a görög ügyre vonatkozó okmányok előterjesztését kívánta s hibáztatta Anglia görögországi po-litikáját. Gregory pártolja, s Görögország nagybírátságát s a török birodalombeli kezesztvények függetlenségét óhajta. Layard (kültügyi altitkár) védi a kormány politikáját s meg-jegyz, hogy az önálló keresztény állam helyreállítása a tör-ök birodalom területén, a mennyire kívánatos, annyira ki-vihetetlen. A főczél, előbb csak a keresztények helyzetének javítása. Palmerston védi a kormányt, Görögország iránti magatartása, ugymond, nyílt és barátságos. A jóniai szigetek átengedése, a mint tudva van, feltétele. Törökország álla-pota javult. A kormány alkalmilag további sürgőyöket is elő fog terjesztetni. Végül felszólítja Cochranet indítványa visszavételére, a mit ez meg is tett.

A „Times” írja, hogy a mitt fordulat nem áll be a porosz kormány politikai nézeteiben, Poroszország nem fogja a hatalmakat segíteni a lengyelek melletti törekvésökben. Poroszország másodsor forog néhány év alatt azon veszély-ben, hogy Európában elszigetelje magát. Anglia óhajja, hogy ez az első protestáns hatalom a szárazföldön szeren-esesen és erősen álljon fenn. De a midőn a porosz kormány azon hatalommal köt barátságot, a mely az európai szabad-ságnak legnagyobb ellensége, akkor Anglia utóljára minden baráti köteleket kénytelen megszakítani Poroszországgal.

Londonból táviratilag jelentik a „Köln. Ztg.”-nak, hogy Oroszország készséggel nyílvánította a lengyel ügynek con-gressuson leendő elintézésére, s hogy a czár Napoleon csá-szárhoz írt értelmű levelet intézett, a mely folyó hó 9-én meg is érkezett volna Párisba.

FRANCIAORSZÁG. Páris, mart. 15. A zint már táviratilag jelentve volt, Larabit ur a senatus tegnapi ülésé-ben tett jelentést a Lengyelország javára beadott kérvények-ről. Mindössze tizenkét ilyen kérvény van a senatushoz in-tézve. A legkülönbözőbb életpályájú emberek írják s részint csak diplomaiati közbenjárás, részint azonban fegyveres be-avatkozást is kívánnak. Miután Larabit ur tartalmukat rövi-den elmondotta, áttért a lengyel kérdés jelen állására. Len-gyelország felosztását, a melyet Franciaország soha sem engedett volna meg, ha XV. Lajos utolsó éveinek betetetlen korszakára nem talál esni, a három állam mostani uralko-dóinak nem lehet ugyan szemköre vetni; ámde köteleessé-gik lett volna a nekik jutott országrészeket egy kormányozni, hogy Európa közbékjét ne háborítsák. Ausztria az újabb idő-ben szabadelvű irányt is vett, kímélettel jár el Galicia irá-nyában s a be nem avatkozás elvét fogadta el. Poroszor-szág mindig tiszteletben tartotta a lengyel katolikusok val-lását, új intézvényeinek jótékonyaságát kiterjeszti Posen nagy-hercegségére is, s habár egy pillanatra el is tért a be nem avatkozás elvétől, a mint hinni lehet, ismét vissza tért reá. Ellenben Oroszországban elfeledték I. Sándor ígéreteit; Mik-lós czár szándéka ugyan látszik a volt, hogy a lengyeleket megfoszssa vallásuktól, nyelvüktől és nemzetiségüktől; II. Sándor ígért nyílván engedményeket; de ezek oly lassuk és gyengék voltak, hogy a lengyelek kétségbeesésbe sodortak-t. 1862-ben akadályozták a nyilvános isteni tiszteletet; most az ünnepozásnak egy egészen önkényes módjához fogtak, a mely által a lengyelek erőszakos uton koránt sem egy nemzeti hadseregbe szorgoztatnak be, hanem hogy szám-izték őket tálan örökre a polgárosult Európa előtt majdnem ismeretlen tájékokra. Miután a jelentéstevő megemlítette, hogy Franciaország mindig kerülte a forradalom biztatását, ha szinte ez, mint például a krimiai háboruban, hasznára lett volna; s miután a hírlapok s Billaut ur közleményei alapján kimutatta Európa hangulatát s a diplomaiati tárgya-lások jelen állását, előadta indítványát, mely szerint a se-

natus, mint politikai testület, a háborút kívánó kérvények-bez nem csatlakozhatik, a mi pedig a diplomaiati cselekvést illeti, a bizottság azt javasolja a senatusnak, hogy „bizza a dolgot a császár bölcsességére s térjenek át a napi rendre.” Az európai hangulatra vonatkozó része a jelentésnek szósze-rint így hangzik: „A felindulás általános, Anglia el van szörnyülködve s úgy látszik, kisebb nagyobb mértékben őszinte ingerlések által háborúra akar minket késztetni, a melybe az ő kormánya nem fogna követni. Olaszország mo-zog Lengyelország javára. Ausztria méltóságteljes és bizo-nyos pontig rokonszenves magatartást követ. A porosz nép végre szintén el van iszonyodva s visszafertja kormányát egy oly rendszabálytól, a mely Európában méltó tiltakozá-sokat idézett elő.”

Egy távirati tudósítás kivonatokat közöl a lengyel ügy-ben váltott diplomaiati okmányokból. Droun de Lhuys 1855-i mart. 26-ról a londoni francia követhez intézett sürg-önyében javasolja, hogy követeljük Oroszországtól Len-gyország helyreállítását a bécsi szerződések értelmében. Wa-lewski grófnak 1855-i mart. 15-ről a francia követhez Lon-donba intézett sürgönye megemlíti az angol választ. Az angol kabinet Franciaország nézetét osztja, s Lengyelország hely-reállításából az 1815-ki szerződések szerint békefeltételeket csinálni nem akar. Mindazáltal Walewski azt hiszi, hogy a béke-alkudozások folyama alatt a lengyelkérdés tárgyalása szükséges. Droun de Lhuysnak a berlini francia követhez 1863-i febr. 17-én küldött sürgönye csodálattal fejezi ki a felett, hogy Poroszország a semlegességből kilépett. Ugyan-az taglalja azon veszélyt, a melylyel Poroszország egysze-rmind súlyos zavarokba rohan; teljes nyugtalansági helyzetet alkotott, a mely a kabinetekre nézve a bonyodalmak forrá-sát képezheti. Droun de Lhuysnak 1863-ik febr. 18-ról a pétervári francia követhez intézett sürgönye constatirozza, hogy Franciaország mindenkor igyekezett a lengyel ügyek miatt Oroszországot a zavaroktól megkímélni. De a Lengyel-ország iránti rokonszenvek Franciaországban általánosak, s a francia kormány a közvélemény által le van fegyverezve. Arra emlékeztet, hogy Európa képviselői Lengyelország sor-sát Bécsben megállapították. A francia kormány az Orosz-orzággal való barátságos viszonyok jellemét nem fogja felel-dni, de Budberg báró előtt el nem titkolt, hogy az ese-mények nagyobb zavarokra vezetnek, a közvélemény nyo-mása parancsolóbbá válhatnék, s a francia kormány óhajja, hogy Oroszország a helyzetet súlyosabbá ne tegye. A sürgöny végre kimondja, hogy ha Oroszország mitem tesz Lengyelországt, a közvéleménnyel szembeáll s úgy Franciaországra, valamint önmagára nézve gyűró állapotot idézend elő. A diplomaiati ügynökökhöz 1863-ik mart. 1-ről intézett sürgöny fejtegeti, hogy Anglia a közös lépésekhez Berlinben a conventio ellen nem csatlakozott. Ausztria nem akarta hivatalosan a conventiot roszalni, a melyért mindaz-által a felelősséget visszautasítja. A sürgöny azonban azt hi-szi, hogy a hatás, a melyet a conventio előidézett, nem vesztett el; Franciaország az eseményeket azon érdekek-kel kísérendi, melyet azok megérdemelnék; az ő kötelezettségei hasonlóak a más két hatalmasságéhoz.

A „Kr. Ztg.”-nak írják Párisból, hogy Svédország 40,000 katonát s egy hadi kikötőt ajánlott a francia kor-mány rendelkezésére azon esetben, ha ez a lengyelek mel-lett tetteg fellépne. A császárné semmi titkot nem csinál a lengyelek iránti rokonszenvéből. A pénzügyminister úgy nyi-latkozott, hogy könnyebb a lengyelek melletti háborúra egy milliárd kölcsönt szerezni, mint a mexikói hadjáratra 150 ezeret. A meggyőződők pedig azt jelentik, hogy a képviselőválasztások úgy fognak kiütni, a mint a kormány viseli magát a lengyel kérdésben. A „Köln. Ztg.” párisi levelezője szerint a császár ez év folytán 600,000 csatákész katonából álló hadsereget akar rendelkezése alatt tartani. A chalonsi tábor parancsnoka Mac Mahon tábornagy leend.

Dembinski tábornok következő levelet intézett a párisi „Presse”-hez:

Páris, mart. 11.

Egy cikket olvasok az ön lapjában, s oly ártalmas-nak találom azt ügyünkre és azon haczra nézve, a melyet szerencsétlen honfittársaim Oroszország ellen vívnak, hogy nem bagyhatom elmúlni az éjszakát a nélkül, hogy arra ne feleljek. Felelek tehát mart. 11-én az ön 12-én kelt szá-mára. Michiewitz László cikkeről van szó, a ki a Kossuth manifestumára válaszolt. Én ez okmányok egyikét sem ol-vastam, de az ön igazságszeretétől azt hiszem megvárha-tom, hogy különösen az ön által hozzatöltött kommentárnál fogva — felveendő ön e levelet. Ön azt mondja, hogy min-den lengyel osztja Mickiewitz ur érzelmeit. Van szerencsém tehát tudatni önnek, hogy én, nem hogy osztanám azokat, sőt mindenkit Lengyelország ellenségének tekintek — akár Kossuth, akár Mickiewitz a neve — a ki Ausztriában leg-csekélyebb nyugtalanságot törekedik Magyarország magatar-tása miatt fellesztetni. Részrehajlatlanságába vetett bizalom-mal vagyok stb.

Dembinski Henri, tábornok.

Droun de Lhuys ur már vissza is felelt Goresakoff herceg elutasító válaszára a lengyel ügyben. A francia külügyminister, Goresakoffnak az idegen beavatkozás elvéből merített ellenvetést azzal czafálja meg, hogy a poroszsal kötött egyezmény által már előbb meg volt sértve a be nem avat-kozás elve. A lengyel kérdés, folytatja Droun ur, nem tar-tat soká a nélkül, hogy nagy jelentőségű bonyodalmakat ne idézzen elő Európában. Nemcsak Franciaországban, ha-nem mindenütt aggasztó modorban sürgeti a közvélemény e kérdés megoldását. Franciaország nem óhajtat háborút, a mely elvégre is nem oldja meg a kérdést, hanem diploma-tiai alkudozáson végződik. A pétervári kabinet vegye fon-tolóra e kérdést: nem lenne-e czélyszerűbb azonnal egy con-gressust alakítani, a mely a bécsi congressus bevégzetlen munkáját minden érdekelte fél kívánságának megfelelőleg be-fejezze.

Az „Europe” párisi levelezője ezt írja: „Természetes hogy a lengyelországi események ismét szóba hozták Európá térékének megváltoztatását. A bécsi francia követ már ejtett is volna néhány szót ez értelemben Rechberg gróf előtt, a ki nem sokat adott rájuk. Napoleon császár a következő programot gondolta volna ki: Helyreállítás a német biro-dalomnak a Habsburg-ház védelme alatt; helyreállítása

Lengyelországnak a most Ausztriának, Porosz- és Oroszországnak birtokában levő tartományokból; feladása Velenének, de úgy, hogy Velenze szabad kikötőnek nyilváníttassék és Ausztria megtartsa a várnégyszögöt. Ez utóbbi államnak kárpótlására egy főherceg a császári házból megkapná a Dunafejedelemeket.

OLASZORSZÁG. Turin, mart. 14. A képviselőház mai ülésében Brofferio előterjesztette a turini meeting kérvényét a lengyel ügyben. A képviselőház az indítvány nyomán kijelentette annak sürgősségét.

Párisból komoly hírek érkeznek. Franciaország végre is kénytelen lesz fegyverrel avatkozni be Lengyelország mellett. Napoleon herceg irt volna ipjának, Victor Emanuelnek, hogy Napoleon császár fel akarja használni a jó alkalmat, hogy ismét sorompóba lépjen egy eszméért, a mely még jó haszonnal is kecsegtet.

OROSZ- és LENGYELORSZÁG. Legújabb tudósítások szerint Langiewicz főhadteste Skalmierztől egy mérföldnyire titott tábor. A felkelőknek összesen tizenegy tábora van. Néhány nap óta sokat beszélnek Krukoviekről, az 1831-ből ismeretes tábornok fiáról, a ki Lodz tájékán vezényelne egy felkelő hadosztályt s már többször előnyt vívott volna ki az orosz csapatok felett.

Wilna, mart. 11. Tegnap egy osztály gárdagyalog-ság Rudnickinál (negyedfél mérföld Wilnától) cselbe jutván 250 embert vett. A forradalmi mozgalom Paskowig hatott.

Krakko, mart. 17. Magán tudósítások szerint 200 felkelő bevonult Tarnogrodba (lublini kormányzóságban a galliciai határszélen) s bevitte az ideiglenes kormányt.

A „Rhein. Ztg.”-nak írják Párisból, hogy az ott élő lengyelek, többnyire 1831-i menekülteknek Napoleon császár azt izente, legyenek gondjuk, hogy a felkelők tartsák magukat mártius végeig; addig reméli a császár, hogy megegyezik Ausztriával, s akkor erőiesen fel fog lépni Lengyelország mellett.

Kattowitzból írják a „Schles. Ztg.”-nak, hogy Langiewicz ismét 1000 darab pompás löfegyvert s kardszerű szuronyokat kapott, a mik minden porosz elővigyázat dacára Poroszországon hozattak keresztül. Különbösen Langiewicz hadseregét egészen újra szervezi; gyalogságát 750 emberből álló zászlóaljakra osztotta, s minden zászlóalj öt századból

áll, a melyekből négy századot kaszások, az ötödiket pedig puskások képezik. A lovasság is újra szerveztetett; a hasznavehetlen lovakon túladtak, s minden lovasosztály egyenlő szintű paripákat kapott.

MOLDVA-OLÁHFEJDELEMSÉG. Bukarest, mart. 7. A ministerelnök már felelt Bratiannu interpellációjára a Moldvában élő lengyeleken elkövetett erőszakos bánás iránt. A lengyelek, mond a minister, az ország belsejében a vendégjog legteljesebb élvezetében részesülnek; azonban azok, a kik az osztrák és orosz határokon laktak, egyetértettek e két birodalombeli bonfakkal, és ez osztrák és orosz részről panaszokra adott alkalmat. Ez okból felszólítottak, hogy vagy az ország belsejébe húzódjanak, vagy az országból távozzanak el.

Legújabb. Az „Ung. Nachr.” úgy értesítik Kolozsvárról, hogy az országgyűlést inkább akarná a kormány Kolozsvárt, mint Szebenben tartatni, minthogy az utóbbi a magyarokat elkeserítene, mit a kormány kerülni akar. A bizottmányok magatartása lesz e kérdésben elhatározó.

— Az „Ung. Nachrichten” közli a kinevezés végelt feltérjesztett királyi táblai tagok névsorát. E szerint elnök: b. Apor Károly, alelnök: betöltetlen marad most. Ülnökök: gr. Teleki Miklós, Orbonás Mihály, Kovács István, Szentgyörgyi Imre, Sebestyén Gergely, Gáll Lajos, Moga Demeter, Kabós László, Sztójka Antal, Mezei László, Román György, Papp Mátyás, Bell Frigyes, Tributz. — Nem értjük ezt a névsort, hanem közülük a mint van.

Ujabbak. Lemberg, mart. 18. A felkelők megszallítottak Dubienkát és Chelmet a lublini kormányzóságban.

— Krakko, mart. 18. Langiewicz eddigi állásából Miechowtól északra vonult el ismeretlen irányban.

— Breslau, mart. 18. A mai „Bresl. Ztg.” írja: Londaknál Konin közelében heves ütközet volt. Az oro-

szok hátrálni kényszerítették. A kis város hamuvá égett. A felkelők számát 3000-re teszik. Kalischból csapaterősítés ment a csatáért.

— Páris, mart. 17. A senatusban megkezdődött a vita a lengyel ügy felett. Szóltak: Bonjeau, Lagueronniere és Poniowski. Közülük Lagueronniere a béke és napi rend érdekében szólott; úgy azonban, hogy Oroszország térjen vissza a szerződések teljesítésére. Bonjeau esdve kéri a kormányt, hajtson végre egy igazságszolgáltatási cselekvényt: adja vissza a lengyeleknek nemzetiségüket.

— Stockholm, mart. 17. Czartoriski Konstántin herceget Stockholmba utaztatban a svéd városok mindent nagy örömmel fogadták.

— Roma, mart. 16. Ma titkos consistorium volt. 17 érseket és püspököt neveztek ki. A pápa allocutiójában célzást tett a lengyelek szomorú állapotára. Az eddigi bécsi nuntius msgr. de Lucca hibornokká, helyébe nuntiusá Falcinielli Antonucci nevezetett ki.

— Turin, mart. 17. A lengyel ügy feletti vita megkezdése csőtörtőkre van kitéve.

Gabonaár Kolozsvárt Mártius 19-én 1863.
(Bécsi mérője osztrák értékben.)

Tisztbúza 3 frt 30 kr. Elegybúza 2 frt 40 kr. Rozs 1 frt 90 kr. Árpa 1 frt 30 kr. Zab—frt 90 kr. Török-búza 1 frt 50 kr. Pityóka 1 frt — kr. Marhahús 14 kr.

Távirati tudósítás a bécsi börzéről

Martius 20-kán: Nemzeti kölcsön 81.15. 5% Metalliques 74.75. Bank-részvény 798.—. Hitel-részvény 213.90. Váltó Londonra 114.50. Ezüst 113.50. Arany 5.47 1/2.

Martius 17-kén: Urbéri kárpótlási kötvény: Magyar országi 74.—. Erdélyi 71.50.

T. és felelős szerkesztő DOZSA DÁNIEL.

H I R D E T É S E K.

(55)

A cs. kir. osztrák

Hitel-sorsjegyek

huzása április 1-jén 1863-ban leend.

Minden sorsjeggyel nyeretik e huzások folytán, még pedig a következő kölcsön nyer. részletekkel u. m. 250,000 frt. 200,000 frt. 150,000 frt. 40,000 frt. 30,000 frt. 20,000 frt. 15,000 frt. 5,000 frt. 4,000 frt. 3,000 frt. 2,500 frt. 2,000 frt. 1500 frt. sat. Legkevesebb nyeremény 140 forint.

Egy ily sorsjegy ára csak 3 „ oszt. ért.

5 Sorsjegy ára csak 14 „ „ „

Megrendelések a jegyekre az illető ár mennyiségek megküldésével mentől előbb és közvetlenül Frankfurtba a M. B. Schottenfels bank és nagy kereskedő Céghez küldendők.

Nyer-Lajstromok a huzás után azonnal elküldetnek minden résztvevőkhöz.

(4—6)

(62)

A korpádi összes korcsomai-jog április 1-jén helyt Szamosfalván két egymás után következő évekre közárverezés útján haszonbérbe ki fog adódni.

(61)

Hirdetmény.

(2—3)

A néhai gróf KEMÉNY SÁMUEL hagyatékai tömegéhez tartozó gerendi főjóságán egy apamén, több anya kantzsa, 1, 2, és 3 éves csitkók, fejős bivalak és 1, 2 és 3 éves bival borjuk szabad kézből eladók. Értekezni lehet a gerendi udvarban, gazdatiszt MÉSÁROS GYÖRGYNél.

STEIN JÁNOS

könyvkereskedésében Kolozsvárt, Wittich Józsefnél Maros-Vásárhelyt, Dobray Nándornál S.-Udvarhelyt, Barthos Domokosnál S.-Szentgyörgyön kapható:

VADRÓZSÁK,

Székely Népköltési Gyűjtemény.

Szerkeszti KRIZA JÁNOS. 1863. (VIII—576 lap.) Ára 2 ft 50 kr.

LENGYELORSZÁG

Térképe 1 frt.

Csatározás a Daco-Roman törekvések ellen.

(Vonatkozva Ilarianu Papiu „Erdély függetlensége” című rápiratára.)

Irta Dozsa Dániel. Ára 40 kr.

ERDÉLYI ORSZ. MUZ.-EGYL. NAPTÁRA

az 1863-dik évre.

A muzeum egyet tagjainak névsorával.

Kiadja az erd. orsz. muzeum egyet igazgató választmánya.

Ára 40 kr. o. ért.

Bolond Miska naptára 1863-ra.

Számos eredeti fametzzettel. 80 kr.

Paprika Jancsi képes kalendá-

riuma 1863-ra. Sokféle hasznos és

mlattató hisztóriákkal ellátva szer-

keszti Tatár Péter a magyar nép szá-

mára. Ára 30 kr.

A garaboncás diák naptára 1863-

ra. Számos alkalmi és alkalmatlan

képpel és képtelenséggel. Ára 80 kr.

István bácsi naptára 1863-ra.

Szerkeszti Májer István. Ára 50 kr.

Kertész gazdászati naptár 1863-

dik évre: általános növényjegyzékkel

és mívelési leirással ellátva. Szer-

keszti B. Nyáry Gyula és G. P. Ferencz.

Ára 1 frt.

Magyar tudom. akademiái almanach.

Csillagászati és közönséges naptár-

ral MDCCCLXIII-ra. Ára 1 frt.

(60)

Hirdetmény.

(2—2)

Gr. BETHLEN JÓZSEFnek a B.-szent-miklósi jóságában vannak jól kitelelt selyem-birka, bárányos juhak nyírás előtt eladók. Értekezni lehet helybeli gazdatiszt LADÁNYI BENEDEKkel.

Schnéberg-féle növényyszörp

hűlés, hasnehézség, köhögés, és torok hűlési bajokban főleg a mej- és tüdő betegségekben nagyon ajánlatos enyhítő szer: Kapható üvegenként 1 frt 26 kr-ával oszt. értékben.

Hasonlólag a bizományos urak által megrendelhető: Tyukszem-tapasz, a legjelesebb nemű, cs. kir. fő orvos SCHMIDTől, skatujánként 23 uj kr.

Dr. BÉRnek, ideg erősítő kivonat szere, az ideg- és test erősítésére, 70 kr-ál oszt. értékben.

Csukamáj-olaj LOBRI és PORTONTól, egy valódi és BERGER orvos vegyészétől a skrofulákba és bőrkütiésekbe sat. ajáltatva, egy üvegecske ára 1 frt oszt. értékben.

Orvos VILHELMNek, egészség alma-bora és alma-eczetje, egy igen jeles szer a gyomor bajokba gyakori dugulásoknál, mej-güresknél, szorulásoknál, vértuladásoknál és közhvénybe 50 kr-ával oszt. ért.

Görcs- és gyomor-lapdacsok, orvos és tanár GIRÁMEDTől skatujája 88 kr oszt. értékben.

Mindezek találhatók BITNER GYULA Glogniczi gyógyszerésznél mint főraktárosnál.

(56)

21/3

(2—6)

Nyomatott az ev. ref. főtáda betűivel. (Bel-farkasutca 74 sz.)

Mai számunkhoz van csatolva előfizetési fölhívásunk.